

Szczecin, 27 listopada 2017 roku

Dr hab. Renata Podgórzeńska, prof. US
Instytut Politologii i Europeistyki
Uniwersytet Szczeciński

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Anny Wesołowskiej „Strategie rozwojowe Unii Europejskiej w XXI wieku”, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Poznań 2017, ss. 294.

Powstała w wyniku długotrwałych procesów integracyjnych Unia Europejska realizuje nakreślone cele i zadania, które sprzyjać mają urzeczywistnieniu stanowiących jej podwaliny podstawowych wartości, wspieraniu dobrobytu jej obywateli, zapewnieniu pokoju, bezpieczeństwa i ochrony. Skuteczność realizacji przez UE przyjętych założeń warunkowana jest szeregiem czynników znajdujących swoje źródło zarówno w wewnątrzunijnych procesach, jak i tych, które wynikają z ewolucji środowiska międzynarodowego, chociażby takich jak: globalizacja, problemy demograficzne, problemy związane z bezpieczeństwem energetycznym, masowe migracje, międzynarodowy terrorizm, zmiany klimatu i szereg innych kwestii, które obligują UE do aktywności na rzecz przeciwdziałania ich konsekwencjom. Ów wielonurtowy, złożony charakter czynników warunkujących rozwój UE determinuje zarazem potrzebę strategicznego myślenia o sposobach wzmocnienia Unii jako podmiotu stosunków międzynarodowych. Unia musi bowiem dysponować efektywnymi narzędziami, dostosowanymi zarówno do wymogów funkcjonowania, jak i do ciągłych zmian charakteryzujących współczesny świat.

Dokumentami określającymi cele rozwojowe UE, nakreślającymi ramy realizacji przyjętych kierunków działania i podstawowych fundamentalnych założeń, przewidującymi instrumenty ich realizacji, i co ważne precyzującymi stan wyjściowy oraz wyzwania i zagrożenia dla rozwoju i wzmocnienia potencjału Unii są wszelkiego rodzaju programy, plany, systemy działań i polityk. W oparciu o analizę sytuacji wyjściowej, a także z uwzględnieniem możliwych wyzwań i zagrożeń stanowiących konsekwencję dynamiki otoczenia i działań innych podmiotów nakreślają pożądane kierunki działania, katalogują potrzeby, hierarchizują potencjalne zagrożenia, i co ważne określają sposoby postępowania. Z założenia służyć mają podejmowaniu i realizowaniu działań w celu zapewnienia trwałego rozwoju Unii jako organizacji, wzmocnieniu spójności społeczno-gospodarczej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki, a w konsekwencji sprzyjać rozwojowi poszczególnych państw członkowskich.

Anna Wesołowska w dysertacji zatytułowanej „Strategie rozwojowe Unii Europejskiej w XXI wieku” podjęła się analizy działań UE na rzecz wzmocnienia jej pozycji, a które znajdują odzwierciedlenie w opracowywanych i wdrażanych dokumentach strategicznych. Zamysł ten jest trafny z uwagi na potrzebę prowadzenia badań, które uwydatniają i charakteryzują aktywność UE, także tę która zmierza do podniesienia jej potencjału i zdolności, i które będą analizować kierunki polityki rozwoju UE w kontekście pojawiających się wyzwań i zagrożeń. W perspektywie, prowadzone w tym nurcie prace badawcze pozwolą na pogłębioną analizę czynników determinujących rozwój i funkcjonowanie tej jakże specyficznej organizacji jaką jest Unia Europejska. Podkreślę zatem, iż temat rozprawy podjęty przez Panią Annę Wesołowską wydaje się ze wszech miar słuszny i istotny z punktu widzenia prowadzenia pogłębionych badań dotyczących kierunków polityki rozwoju UE, czynników determinujących rozwój UE, wykatalogowania jego barier i ograniczeń. Co więcej, analiza opracowanych i wdrażanych dokumentów (mowa zarówno o Strategii lizbońskiej, jak również polizbońskiej Strategii Europa 2020) pozwoli również ocenić efektywność wypracowanego modelu zarządzania polityką rozwoju UE.

1. METODOLOGIA ROZPRAWY

Przechodząc do oceny przedstawionej dysertacji pragnę podkreślić, iż tytuł pracy doktorskiej sformułowany został logicznie i przejrzysto. Tak ujęty temat, już w tytule wyraźnie akcentujący interesujący problem badawczy odpowiada normom i wymogom stawianym pracom doktorskim.

We Wstępie Autorka zawarła w nim istotne elementy, jakie powinny znajdować się w rozprawie doktorskiej. Scharakteryzowała przedmiot badań, cel pracy, hipotezy i pytania badawcze, określiła ramy czasowe prowadzonych badań, scharakteryzowała zastosowane metody badawcze, omówiła układ i konstrukcję pracy oraz naświetliła stan badań.

Przedmiotem badań rozprawy mgr Anny Wesołowskiej są strategiczne plany rozwoju Unii Europejskiej, które przyjęły zarówno postać strategii rozwojowych, jak również powiązane z planami rozwojowymi UE działania w zakresie chociażby polityki badawczo-rozwojowej czy szkolnictwa wyższego, które Autorka postrzega za kluczowe w perspektywie aktywności UE zmierzającej do wzmocnienia jej globalnej pozycji.

Odnosząc się do fragmentu Wstępu, w którym Autorka dysertacji charakteryzuje przedmiot badań pragnę jednak zwrócić uwagę na konieczność bardziej precyzyjnego zdefiniowania zamiarów badawczych i przede wszystkim uzasadnienia wyboru tematu badawczego oraz uwypuklenia celu pracy. Wprawdzie pojawia się on w części rozdziału

dotyczącym hipotez i pytań badawczych, jest on jednakowoż nieczytelny (zdanie: celem niniejszej rozprawy jest szczegółowa analiza ewolucji tendencji rozwojowych UE, wzbogacona ujęciem historycznym). O celu pracy bardziej precyzyjnie możemy dowiedzieć się dopiero z zakończenia, w którym Autorka stwierdza, iż „Celem pracy było przeanalizowanie działania Unii Europejskiej zmierzających do uzyskania pozycji globalnego lidera”. W początkowym fragmencie Wstępu, w którym Autorka charakteryzuje przedmiot badań powinna mocniej zaakcentować wpływ przyjmowanych strategii rozwojowych oraz innych działań podejmowanych przez UE na jej pozycję międzynarodową, siłę i znaczenie we współczesnych stosunkach międzynarodowych.

W swojej analizie Autorka ogranicza się do okresu 2000-2015. Cezura roku 2000 wyznaczająca początek badań jest logiczna i merytorycznie poprawna. Podobnie jak wyjaśnienie, iż data końcowa analizy (rok 2015) zbiega się z półmetkiem realizacji strategii Europa 2020. Autorka zastrzega jednak (i słusznie), iż z uwagi na charakter procesu integracji europejskiej, który jest procesem ciągłym w swoich rozważaniach odnosi się do wcześniejszych etapów integracji. Takie postępowanie jest jak najbardziej słuszne. W tym miejscu zauważę jednak konieczność dbałości o poprawność faktograficzną. Autorka definiuje w początkowym fragmencie Wstępu UE jako niepowtarzalnego aktora stosunków międzynarodowych, organizację (o specyficznych cechach co należy wyartykułować) łączącą w sobie 28 państw europejskich. Należy jednak w tym miejscu wskazać na zainicjowaną procedurę wyjścia Wielkiej Brytanii z UE w oparciu o art. 50 traktatu lizbońskiego.

Zakres tematyczny pracy oraz przedmiot badań obligują Autorkę dysertacji do przyjęcia określonych **metod badawczych**. Autorka deklaruje, iż posłużyła się metodami typowymi dla nauk o polityce, w tym analizą źródeł, metodą historyczną, instytucjonalno-prawną, deskryptywną, komparatystyczną, systemową, symulacyjną. W tym miejscu zastanawiam się nad mnogością zastosowanych metod i uzasadnieniem ich zastosowania. Pamiętać należy, iż wybór metod badawczych determinuje badacz do ich zastosowania. W przypadku ich „nadmiaru” często nie wszystkie są konieczne i co więcej zastosowane. Sugeruję również unikania eksponowania metody deskryptywnej. Jej podkreślenie w katalogu wykorzystanych metod sugeruje na opisowy, a nie analityczny charakter pracy. Ponadto moją wątpliwość budzą nie tyle zastosowane metody co sposób wyjaśnienia ich przydatności dla prowadzonego procesu badawczego. Jako przykład wskażę wyjaśnienie zastosowania metody komparatystycznej. Jak wyjaśnia Autorka dysertacji metoda ta „ma na celu porównanie zmian dokonujących się w Unii Europejskiej na przestrzeni lat”. W mojej ocenie zastosowanie tej metody jest słuszne, jednakże może ona służyć do porównania np. założeń analizowanych

dokumentów, ale nie do analizowania „zmian na przestrzeni lat”. Nie precyzyjne w mojej ocenie jest również wyjaśnienie użyteczności metody symulacyjnej.

We Wstępie Autorka dysertacji formułuje główną **hipotezę badawczą**, która opiera się na założeniu, że działania Unii Europejskiej mają charakter rozwojowy, ewolucyjny, a ich celem jest osiągnięcie pozycji globalnego lidera pod względem konkurencyjności i innowacyjności. Jak deklaruje mgr Anna Wesołowska jej zamiarem jest udowodnienie, iż przyjmowanie strategicznych dokumentów, a następnie ich wdrażanie miało przełomowe znaczenie w procesie uzyskiwania dominującej roli przez tę organizację na arenie międzynarodowej. Moje zastrzeżenie budzi zbyt opisowy charakter tej hipotezy. Hipoteza bowiem ze swej istoty powinna być zwięzła i czytelna. Hipoteza to zdanie wyrażające możliwość, przypuszczenie, bez swoistego „autorskiego komentarza”. Podobnym mankamentem obarczone są trzy hipotezy pomocnicze, które analogicznie jak hipoteza główna mają charakter opisowy (w szczególności dwie pierwsze).

Autorka dysertacji stawia kilka pytań badawczych dotyczących tendencji rozwojowych UE, ich ewolucji, działań służących rozwojowi UE i ich skuteczności, procesu realizacji przyjętych postanowień.

Recenzowana dysertacja składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, podsumowania oraz bibliografii. Struktura rozprawy jest logiczna i spójna. Praca liczy sobie 294 strony. Rozdział pierwszy zatytułowany Unia Europejska w początkach XXI wieku ma charakter wprowadzający i stanowi próbę syntetycznego określenia pozycji UE na arenie międzynarodowej, jej roli w wymiarze globalnym, płaszczyzn aktywności i przejawów obecności UE na arenie międzynarodowej. Autorka za zasadne uznała zaakcentowanie czynników determinujących potencjał gospodarczy UE, scharakteryzowanie Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa oraz podkreślenie wagi i znaczenia działań UE zmierzających do budowy przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. W rozdziale drugim zatytułowanym *Polityka badawczo-rozwojowa Unii Europejskiej po 2000 roku* Autorka poddała egzegezie unijną politykę na rzecz badań i rozwoju postrzegając ten obszar aktywności UE jako bezpośrednio wpływający na jej potencjał gospodarczy, a w konsekwencji determinujący rolę i pozycję na arenie międzynarodowej. Rozdział III *Strategia lizbońska oraz odnowiona strategia lizbońska* zgodnie z tytułem dedykowany jest podstawowym dokumentom strategicznym UE. W rozdziale IV zatytułowanym *Europa wiedzy – realizacja procesu bolońskiego* Autorka akcentuje znaczenie szkolnictwa wyższego z punktu widzenia wzmocnienia potencjału gospodarki UE. Ostatni piąty rozdział *Strategia*

Europa 2020 poświęcony jest obecnie obowiązującej strategii rozwoju UE. W rozdziale tym Autorka konfrontuje założenia tego dokumentu z praktyczną ich realizacją.

Analizując strukturę pracy zastanawiam się nad kolejnością rozdziałów. W szczególności umiejscowienie obecnego rozdziału IV. W mojej ocenie zasadniej byłoby odwrócić kolejność rozdziału III i IV.

Język rozprawy i styl wypowiedzi, precyzja wywodu, jasność przekazu poza drobnymi uchybieniami nie wzbudzają zastrzeżeń. Przypisy wykonane są poprawnie pod względem technicznym, wskazują na opanowanie warsztatu przez Autorkę.

Podstawa źródłowa rozprawy jest prawidłowa i wystarczająca. Autorka zwraca uwagę, iż na gruncie literatury polskiej brakuje zwartych opracowań, które w sposób kompleksowy analizowałyby tendencje rozwojowe w UE. Zauważyć należy, iż istnieje szereg artykułów, które dotyczą chociażby zarówno Strategii lizbońskiej, jak i strategii Europa 2020, uwarunkowań ich przyjęcia, czynników determinujących proces wdrażania etc. mają jednakowoż one przyczynkarski charakter. Zauważyć również należy, iż kwestie te stanowią wątki poboczne publikacji z zakresu europeistyki.

2. TREŚĆ PRACY

Struktura pracy została podporządkowana sformułowanym przez Autorkę celom rozprawy.

Na wstępie pierwszego rozdziału zatytułowanego *Unia Europejska w początkach XXI wieku* Autorka definiuje podstawowe w jej ocenie pojęcia, do których zlicza m.in. rozwój, konkurencyjność, potencjał konkurencyjny. W mojej ocenie brakuje jednak wyjaśnienia znaczenia tychże pojęć, a dokładniej dlaczego te Autorka uznała za istotne dla wywodu badawczego. Ponadto w mojej ocenie zasadne byłoby kwestie teoretyczne omówić w odrębnym podrozdziale wyłącznie im dedykowanym, ewentualnie we Wstępie. Moje zastrzeżenia budzi tytuł pierwszego podrozdziału, który brzmi *Unia Europejska jako potęga gospodarcza*. Jego zawartość jest bowiem znacznie szersza, niż wynika to z przytoczonego brzmienia. Za celową należy uznać analizę wskaźników gospodarczych, która dokonała Autorka dysertacji. Jednakże dla czytelności wywodu i jego precyzji powinny być one wzbogacone tabelami. Ponadto dla weryfikacji przyjętej hipotezy celowe byłoby porównanie wskaźników gospodarczych UE z innymi państwami, nie tylko z USA, ale z innymi wiodącymi gospodarkami we współczesnym świecie. Autorka prezentuje również dane demograficzne UE. Koniecznym byłoby jednak przedstawienie zmian w zakresie liczby i struktury ludności UE, zróżnicowanie w odniesieniu do poszczególnych państw członkowskich itp. Autorka wzmiankuje również o głównych problemach jakie są udziałem

UE (obok problemów demograficznych, kwestia ubóstwa, wykluczenia społecznego), o występującej nierównowadze rozwoju poszczególnych państw członkowskich. Jest to ze wszech miar słuszny zamysł. Cenne byłoby również, gdyby Autorka pokusiła się obok analizy potencjału gospodarczego także o bardziej wnikliwą analizę potencjału demograficznego, społecznego, naukowo-technicznego, czy też militarnego. W dalszym fragmencie pierwszego podrozdziału Autorka analizuje rynek wewnętrzny i jego komponenty oraz poszczególne polityki sektorowe. Ta część rozdziału jest poprawna merytorycznie, aczkolwiek na krytyczną uwagę zasługuje brak płynności w narracji. Poszczególne zagadnienia – skądinąd istotne – wydają się być oddzielne. Niezbędny w mojej ocenie byłby szerszy komentarz Autorki dlaczego kwestie te są w jej ocenie kluczowe. Przykładowo przekaz byłby czytelniejszy, gdyby Autorka wyjaśniła w jaki sposób swobodny przepływ towarów, usług, kapitału i osób implikują pozycję i potencjał gospodarczy UE. Zauważając nakład pracy jaki Autorka włożyła w przygotowanie podrozdziału, jego poprawność merytoryczną, wielość źródeł powtórzę uwagę o niedopasowaniu tytułu podrozdziału do zawartości. W większym stopniu Autorka zgodnie z tytułem powinna przeanalizować tempo i poziom rozwoju gospodarczego UE, scharakteryzować czynniki determinujące pozycję gospodarczą UE. W odniesieniu do pozostałych dwóch podrozdziałów poświęconych Wspólnej Polityce Zagranicznej i Bezpieczeństwa oraz przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości zauważę również brak szerszego wyjaśnienia dlaczego kwestie te są kluczowe z punktu widzenia przedmiotu badań. Doceniając wkład Autorki w przygotowanie tegoż rozdziału zwracam uwagę na potrzebę bardziej odważnego tezowania, prezentacji własnych poglądów i opinii. Rozdział zyskałby na wartości, gdyby Autorka skatalogowała i przeanalizowała uwarunkowania rozwojowe UE zewnętrzne i wewnętrzne, i co ważne zaakcentowała wyzwania rozwojowe UE. Pewne spostrzeżenia – co ważne - Autorka prezentuje w powyższym rozdziale jednakże są one rozproszone i w mojej ocenie wymagają uporządkowania i bardziej syntetycznego, zwięzłego ujęcia.

Rozdział drugi zatytułowany *Polityka badawczo-rozwojowa Unii Europejskiej po 2000 roku* składa się z trzech podrozdziałów kolejno dotyczących charakteru i ewolucji polityki badawczo-rozwojowej WE/UE do końca XX wieku, programów unijnych wspierających badania naukowe na początku XXI wieku oraz kwestii Europejskiej przestrzeni badawczej. Rozdział jest poprawny merytorycznie, wsparty bogatą literaturą przedmiotu. Autorka odwołuje się do szeregu publikacji oraz materiałów źródłowych. Cenne byłoby, gdyby w pierwszym podrozdziale wyraźnie wskazała na rolę gospodarki opartej na wiedzy jako czynnika warunkującego pozycję gospodarczą UE w gospodarce światowej, jak również

na jej konkretyzacji. Pamiętać bowiem należy (i na to również zwraca uwagę Autorka), iż polityka badawczo-rozwojowa jest współcześnie ważnym elementem polityki gospodarczej decydującym o poziomie rozwoju gospodarczego zarówno poszczególnych państw członkowskich, jak również UE jako całości. W podrozdziale tym brakuje również przeanalizowania efektywności unijnej polityki w tym obszarze, wskazania pozycji UE na tle innych państw pozaeuropejskich chociażby takich USA czy Japonia. Podrozdział poświęcony programom unijnym wspierającym badania naukowe jest poprawny merytorycznie jednakowoż brakuje w nim wyraźnego zaakcentowania skuteczności wdrażanych w przeszłości programów, zaakcentowania ich roli w budowaniu potencjału gospodarczego UE, krytycznej refleksji nad wynikami dotychczasowych programów. Cenne byłoby wyraźne wskazanie na pozytywne i negatywne aspekty unijnej polityki w tym zakresie. W podrozdziale trzecim poświęconym Europejskiej Przestrzeni Badawczej Autorka zwraca uwagę, iż jest to główne pole realizacji polityki naukowo-badawczej UE. Koniecznym jednak byłoby mocniejsze zaakcentowanie przyczyn zainicjowania działań na rzecz powstania EPB i wskazanie szans powstania postulowanej innowacyjnej i konkurencyjnej Europy przy użyciu instrumentów polityki badawczo-rozwojowej. Sugeruje również, aby zarówno w przypadku pierwszego, jak i drugiego rozdziału wnioski jakie pojawiają się w końcowych fragmentach podrozdziałów znalazły swoje miejsce na końcu każdego z nich. Zwiększy to czytelność przekazu.

Kolejny trzeci rozdział poświęcony jest Strategii lizbońskiej oraz odnowionej strategii lizbońskiej. W sposób rzeczowy autorka przedstawiła przyczyny przyjęcia dokumentu oraz wyartykułowała cele jakie towarzyszyły opracowaniu tegoż dokumentu. Słusznie również naświetliła sytuację społeczno-ekonomiczną UE w momencie opracowywania i wdrażania założeń strategii lizbońskiej. Celowym zabiegiem byłoby jednak naświetlenie szerszego kontekstu społecznego, politycznego, gospodarczego warunkującego ówczesny rozwój i funkcjonowanie UE. Wprawdzie Autorka szkicuje sytuację społeczno-ekonomiczną UE jednakże czyni to nader zdawkowo, unikając pogłębionych analiz, które w mojej ocenie są konieczne by w pełni zdiagnozować „sytuację wyjściową” i w oparciu o nią wnioskować odnośnie skuteczności i efektywności unijnej aktywności chociażby w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym, wzmocnienia konkurencyjności i innowacyjności unijnej gospodarki. W tym miejscu powtórzę swój zarzut z pierwszego rozdziału, w którym Autorka przedstawiała wskaźniki unijnej gospodarki, a w której zabrakło zilustrowania sytuacji tabelami i bardziej wnikliwego naszkicowania sytuacji społeczno-gospodarczej. Informacje zawarte w pierwszym rozdziale korespondowałyby z ustaleniami trzeciego rozdziału

stanowiąc interesującą i zwartą całość. Podzielając opinie, które prezentuje Autorka dotyczące przyczyn opracowania i przyjęcia Strategii lizbońskiej cenne byłoby, gdyby zdecydowała się na bardziej wnikliwe wyjaśnienie motywów, które zdecydowały nie tylko o zaktywizowaniu się UE, ale przede wszystkim, które zdecydowały o założeniach i szczegółowych komponentach Strategii. Dalsza część rozdziału poświęcona charakterystyce dokumentu jest przygotowana ze znanstwem, jest poprawna i akcentująca najważniejsze kwestie, które potwierdzają wagę i znaczenie Strategii lizbońskiej. Autorka przywołuje podejmowane kolejno przez unijne gremia decyzje, które służyć miały realizacji planów rozwojowych Unii. Właściwie i merytorycznie poprawnie Autorka skatalogowała przyczyny niepowodzeń w realizacji celów i założeń Strategii lizbońskiej opierając swoje wnioski na Raporcie grupy pod przewodnictwem Wima Koka. W tym miejscu cenna moim zdaniem byłaby próba autorskiej oceny przyczyn niepowodzenia Strategii lizbońskiej, wyróżnienia czynników, które zdecydowały o jej niepowodzeniu. Niedostateczne efekty wdrażania jej celów zdecydowały o odnowieniu Strategii o czym traktuje trzeci podrozdział niniejszej dysertacji. Autorka określa cele odnowionej strategii, proponowane mechanizmy i instrumenty realizacji przyjętych założeń, akcentowane obszary wzmocnionych działań. Konkludując tę część pracy pragnę zwrócić uwagę na rzetelny opis podejmowanych przez unijne gremia decyzji, które miały służyć realizacji wytyczonych na nowo działań. Cennym zabiegiem byłoby dołączenie szerszego podsumowania, w którym Autorka przedstawiałaby wnioski i rekomendacje, wyraźnie skatalogowała bariery we wdrażaniu dotychczasowych zamierzeń i wskazała na możliwe przyszłe rozwiązania.

Rozdział IV *Europa wiedzy – realizacja procesu bolońskiego* w początkowej części poświęcono scharakteryzowaniu przyczyn zainicjowania procesu bolońskiego, kolejnym etapom ustalania szczegółowych rozwiązań, a następnie jego realizacji. Recenzując ten fragment dysertacji na uwagę zasługują spostrzeżenia Autorki dotyczące roli szkolnictwa wyższego we współczesnym świecie, jego powiązań z gospodarką i implikacji dla rozwoju. Nie sposób nie zgodzić się z Autorką, która podkreśla rolę edukacji w gospodarce opartej na wiedzy oraz związek tych płaszczyzn współpracy ze wzrostem gospodarczym. Jednakowoż należałoby moim zdaniem mocniej wyartykułować problemy, które determinują poziom szkolnictwa wyższego w państwach członkowskich, wskazać na trudności w procesie wdrażania procesu bolońskiego, wyeksponować jego pozytywne i negatywne aspekty, wykazać czy i na ile postulowane i rekomendowane zmiany w obszarze szkolnictwa mogą przełożyć się na wzmocnienie europejskiej gospodarki. Ostatni – V rozdział poświęcono Strategii Europa 2020. W początkowym jego fragmencie Autorka poprawnie nakreśliła

sytuację społeczno-ekonomiczną w UE, wskazała na przyczyny kryzysu finansowego i gospodarczego w UE i scharakteryzowała ciąg działań ze strony instytucji unijnych, które służyły zarówno przezwyciężeniu następstw kryzysu, jak również miały w przyszłości chronić europejską gospodarkę przed potencjalnymi zagrożeniami. W mojej ocenie rozważania o kondycji europejskiej gospodarki powinny być wzmocnione szerszym komentarzem dotyczącym politycznych reperkusji kryzysu gospodarczego, który dotknął strefę euro, jego implikacji dla procesu integracji europejskiej. Ponownie zwracam również uwagę na brak tabel, wykresów, schematów, które wzbogaciłyby narrację poświęconą kwestiom społeczno-ekonomicznym. Warto również rozważyć czy analizę treści Strategii Europy 2020 nie należałoby poprzedzić szerszym komentarzem dotyczącym chociażby procedury projektowania i przyjmowania nowego dokumentu, wyeksponowaniem powodów opracowania nowego dokumentu, uwarunkowań towarzyszących temu procesowi. Konieczny jest również autorski komentarz poświęcony wyróżnionym w strategii priorytetów, ich znaczenia i wagi z punktu widzenia wzmocnienia potencjału UE, w tym potencjału gospodarczego. Ostatni fragment rozdziału poświęcono jednemu z elementów unijnego zarządzania gospodarczego, a mianowicie Europejskiemu Semestrowi. Autorka zwróciła uwagę, iż przyjęta procedura służąca koordynacji polityki gospodarczej i budżetowej w UE ma sprzyjać realizacji strategii Europa 2020. Przygotowując powyższy podrozdział Autorka wykorzystwała dostępne materiały opierając się przede wszystkim na aktach prawnych i dokumentach (m.in. Konkluzje Rady Europejskiej, Komunikaty Komisji do PE).

Na podkreślenie zasługuje interesująco skonstruowane zakończenie, w którym Autorka przedstawia wnioski końcowe i kreśli scenariusze rozwoju UE. Warto byłoby jednak nadać zwłaszcza wspomnianym scenariuszom rozwoju bardziej pogłębiony wymiar. Jest to niezwykle ważka kwestia i jako takie stanowić mogą swego rodzaju rekomendacje i refleksje Autorki dotyczące prognoz rozwoju UE. Warto również byłoby silniej wyartykułować spostrzeżenia na temat powodzenia i terminowości realizacji priorytetów strategii, trudności w implementacji jej założeń, i co więcej zwrócić uwagę na efektywność wdrażanych strategii z punktu widzenia pozycji potencjału UE.

3. UWAGI SZCZEGÓŁOWE

Treść rozprawy pod względem językowym i warsztatowym została przygotowana poprawnie. Nieliczne literówki i błędy techniczne nie rzutują na pozytywną ocenę pracy. Niekiedy pojawiają się sformułowania w rodzaju „przewodniej roli” (s. 10), „Stary

kontynent” (np. s. 168), „piękne założenia” (s. 258), których w mojej ocenie należy unikać starając się operować naukowym językiem.

W bibliografii wyróżniono kategorię źródeł drukowanych i elektronicznych, monografie i prace zbiorowe, artykuły w periodykach naukowych, materiały internetowe. Zastanawiam się nad kategorią monografie i prace zbiorowe, bowiem praca zbiorowa to także monografia. Sugerowałabym również by ostatnia kategoria nosiła tytuł strony internetowej. W bibliografii nie odnalazłam artykułów w pracach zbiorowych, na które Autorka powołuje się w przypisach.

Generalnie oceniając podkreślić należy, iż rozprawa doktorska mgr Anny Wesołowskiej dotyczy istotnego z poznawczego punktu widzenia zagadnienia. Recenzowana praca zawiera interesujące rozwiązanie problemu naukowego polegającego na przedstawieniu naukowego opisu i próby wyjaśnienia określonego we wstępie problemu badawczego. Rozprawa, choć ma niekiedy charakter opisowy zawiera również próby wyjaśnienia, analizy, interpretacji zjawisk. Autorka pomimo sformułowanych uwag analizuje oraz interpretuje zjawiska i procesy, które determinują aktywność UE i wpływają na jej podejmowane przez nią działania na rzecz wzmocnienia potencjału gospodarczego i jej pozycji na arenie globalnej. Biorąc pod uwagę intelektualne zaangażowanie Autorki w jej przygotowanie, poprawność założeń i celów badawczych, trafność i aktualność wyciąganych ocen należy stwierdzić, iż praca mgr Anny Wesołowskiej odpowiada standardom i wymogom stawianym przez Ustawę o Stopniach i Tytułach Naukowych z dnia 14 marca 2003 r. (Dziennik Ustaw z 2003 r., nr 65, poz. 595, z 2005 r., nr 164, poz. 1365 znowelizowanej z dniem 1.10.2011).

